

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Л.П. Чижов, канд. екон. наук,
Українська академія банківської справи*

Важливою проблемою для економіки України є забезпечення її сталого розвитку, підвищення ефективності роботи всіх галузей і сфер економічної діяльності, зростання на цій основі життєвого рівня населення.

Основою економічного розвитку України та всіх її регіонів в умовах інтеграції у світову економіку повинні стати нові технології та сучасний менеджмент, які базуються на останніх досягненнях науки і техніки і враховують прогнози розвитку світових ринків.

Інноваційний шлях розвитку економіки – об'єктивно обумовлений і єдино вірний на сучасній стадії суспільного розвитку. Потенціал наукових досліджень та винаходів, їх застосування у сфері практичної господарської діяльності, пов'язані з цим зміни світосприймання людини, тобто все, що містить поняття “науково-технічний прогрес”, стає по-справжньому визначальним фактором розвитку сучасної цивілізації. Інноваційні процеси у розвинутих країнах світу відбуваються з усе більшим прискоренням, відстати від яких легко, а наздогнати практично неможливо. Тому постановка питання про інноваційну модель розвитку України цілком актуальна. Все це повною мірою повинно бути враховано при визначенні стратегії розвитку всіх регіонів країни, як це передбачено розпорядженням Президента України від 8 листопада 2002 р. № 385/2002-рп “Про розроблення проекту Стратегії економічного та соціального розвитку України до 2011 року”.

Головним завданням стратегії економічного і соціального розвитку території є визначення цілей, пріоритетів розвитку регіону, шляхів і засобів реалізації накресленого з використанням сукупності економічних, правових, адміністративних та організаційних засобів і методів, які повинні органічно поєднувати загальнодержавні і місцеві інтереси і бути спрямовані в кінцевому підсумку на повноцінний та рівномірний розвиток регіону. Стратегічною метою регіональної соціально-економічної політики має бути істотне підвищення життєвого рівня населення на основі якісного поліпшення використання ресурсного потенціалу території і принципово нових підходів до розвитку продуктивних сил, докорінного поліпшення екологічної ситуації.

Однак ефективне використання ресурсного потенціалу, а отже і забезпечення інноваційного шляху економічного і соціального розвитку регіону потребують значних вкладень капіталу, проведення активної інвестиційної політики.

Інвестиційний процес, активність і спрямованість інвестиційної діяльності залежить від того, яка інвестиційна політика проводиться у регіонах.

Стратегія інноваційного розвитку регіону повинна визначити реальну мету, витрати і строки, необхідні для її досягнення, ефект, який очікується отримати від реалізації намічених заходів. Але все це обмежено обсягом реальних інвестицій, які необхідно залучити до регіону для забезпечення його життєдіяльності та належного розвитку. Тому необхідно передбачити концентрацію обмежених інвестиційних ресурсів в пріоритетних сферах і галузях економіки. Визначення пріоритетів як важливої складової регіональної економічної стратегії є досить непростим завданням.

Вартість основних засобів в цілому по Сумській області на кінець минулого року за даними статистики складала 24,8 млрд. грн. (первісна вартість). Але коефіцієнт їх зносу досяг 49,4 %, а в промисловості 56,6 %. При цьому коефіцієнт вибуття основних засобів по області за 2002 рік склав 10,7, а коефіцієнт оновлення лише 3,6 %. Тобто темпи оновлення основних засобів в три рази відстають від їх вибуття. Неважко уявити, що станеться з основними засобами області наприклад через 10 років при збереженні такої тенденції. Показники стану основних засобів Сумської області за видами економічної діяльності наведені в таблиці 1:

Таблиця 1

Види економічної діяльності	Коефіцієнт, %			
	зносу	вибуття	ліквідації	оновлення
По області	49,4	10,7	1,5	3,6
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство (включаючи худобу)	47,8	14,8	1,0	2,7
Промисловість	55,6	3,6	0,8	4,1
Будівництво	54,5	9,7	1,8	4,1
Оптова та роздрібна торгівля; послуги з ремонту	39,2	6,7	0,8	5,5
Транспорт і зв'язок	49,4	1,3	0,4	3,2
Освіта	45,3	23,0	9,0	5,5
Охорона здоров'я та соціальна допомога	43,9	12,7	3,9	2,4

Тому при визначенні цілей економічного і соціального розвитку і розрахунку потрібного для їх досягнення обсягу інвестицій слід виходити з необхідності вирішення двох завдань.

Перше завдання, яке є мінімально необхідним – забезпечення простого відтворення виробничого і соціального потенціалу регіону. Для цього по області необхідно майже втричі збільшити обсяг інвестицій в основний капітал (з 996 млн. грн. інвестованих у 2002 р., до 3 млрд. грн. щорічно).

Друге, більш складне завдання – розрахувати обсяг інвестиційних ресурсів, необхідних для забезпечення розширеного відтворення, і знайти відповідні джерела фінансування. У цьому випадку слід, перш за все, визначитися з пріоритетними напрямками розвитку економіки регіону, конкретними галузями та підприємствами, де розширення виробництва

найбільш ефективно і відповідає інтересам регіону (наприклад, з точки зору забезпечення зайнятості населення, збільшення його доходів, прибутковості діяльності підприємства та ін.), а також визначитися з додатковою потребою в будівництві, розширенні або модернізації об'єктів соціальної сфери.

Важливою складовою стратегії, без якої її реалізація практично неможлива, є визначення наявності інвестиційних ресурсів та можливих джерел їх залучення. Основними джерелами фінансування програми розвитку регіону можуть бути:

- кошти державного і місцевих бюджетів;
- кошти державного і місцевих цільових фондів;
- амортизаційні відрахування;
- прибуток, що реінвестується;
- кошти, отримані від реалізації активів;
- грошові заощадження населення;
- кошти українських інвесторів, які знаходяться за межами регіону;
- кошти іноземних інвесторів.

Інноваційний шлях розвитку вимагає активізації інвестиційної діяльності місцевих органів влади. Бюджетні інвестиції слід використовувати як засіб створення первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у розвиток пріоритетних галузей. В тому числі шляхом участі в реалізації інвестиційних проектів зі змішаним фінансуванням, з використанням бюджетної частки інвестицій як гарантії цільового спрямування інвестиційних ресурсів та можливістю дальшої приватизації. Перевага у визначенні напрямів бюджетного інвестування повинна віддаватися підприємствам і проектам, що формують “точки зростання”, забезпечують створення інфраструктури наукомістким і високотехнологічним виробництвам.

Джерелом таких бюджетних витрат могло б стати запровадження податку з власників основних засобів. За рахунок цих коштів можливо створити цільовий бюджетний фонд для інвестування проектів як у виробничій сфері, так і в соціальній. До того ж, зараз багато непрацюючих підприємств, або таких, де основні засоби використовуються вкрай незадовільно. Тим самим вони не приносять ніякої користі суспільству, не беруть участі у наповненні бюджету. Отже цей податок міг би відігравати стимулюючу роль в належному використанні і своєчасному оновленні основних фондів, якщо ставки його сплати встановити диференційовані залежно від рівня фондівіддачі.

Зрозуміло, що розробка дійової, реальної для виконання, ефективною стратегії розвитку регіону є складною справою. Її реальність визначатимуть обсяги інвестицій. Тому місцевим органам влади слід докласти значних зусиль для залучення в область інвесторів, створення найсприятливіших умов для вкладення капіталу.

Список літератури

1. Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку країни” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – С. 195.
2. Послання Президента України до Верховної Ради України “Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки”.
3. Статистичний бюлетень “Основні засоби Сумської області у 2002 році”.

Чижов, Л. П. Концептуальні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку регіону [Текст] / Л. П. Чижов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2004. - Т. 10. - С. 77-81.